

Filep-Pintér Eszter:

Idén Peru

A tanítványaim Károly bának hívnak, a munkatársaim: Karesznek. A plasztikkártyám dombornyomott felületén – akár az Andok völgyekkel és hegycsúcsokkal tűzdelt vonulatai – hosszan rajzolódik ki régies hangzású nevem: Berzsinszky Károly István. Anyám – mintha még mindig gyermek lennék – Buminak szólít. Jó sok évvel ezelőtt ragadt rám ez a név, azóta is feszengve hordom, mint kinőtt zakót szokás. Csepel-járgányos koromban egyszer csúnyán nekihajtottam a házunk előtt álló diófának. Felszakadt a homlokom, a nyomát máig őrzöm. Senki sem hitt nekem, mikor azt állítottam, hogy nem vettem észre a fát. Pedig így volt. Képzletben Görgey oldalán harcoltam a honvédekkel, és a csata legizgalmasabb pontján – az ellentámadáskor –, váratlanul elém „került” a fa.

„Bumm” – hallatszott, mint egy ágyúdörrenés.

– Rosszabbul is járhatott volna – jegyezte meg apám mély, mindent betöltő hangján.

– Hagyd már! Látod, hogy vérzik. Minek az a sok idéetlen csatározás? – fordult felém anyám.

– Ejnye, te istenátka! Folyton csak azt hallgatom: bumm-bumm! Az évek múltán is többször rám pirított: – Mikor hagyod már abba ezt az örökös ábrándozást, Bumi? Az álmodozásból nem lehet levest főzni.

Hiába emlegette annyiszor: mindketten tudtuk, hogy nem fogom abbahagyni. Mindössze felnövelek.

Társaságban anyám igyekszik Karcsinak hívni, igaz, nem túl gyakran járunk el hazulról.

Csak akkor lépek ki az utcára, amikor dolgozni megyek. Történelmet és földrajzot tanítok egy közeli általános iskolában. Ugyanott tizenhárom éve. Az osztályok jönnek-mennek, én maradok. Anyámmal élek, aki esténként pöttyös zuhanysapkát húz a fejére, és sárgálló foga mögül hol panasz, hol gúnyos kacaj szökik a levegőbe. Apám a temetőben nyugszik, régóta már. Magával vitte öblös hangját, munkától kidagadt ereit, testének mozdonyfüstös szagát. Éveim számát tekintve: többet éltem, mint Petőfi, de még nem vagyok negyvenes. Szabadidőmben – a dolgozatjavítások szünetében – útikönyveket olvasgatok, vagy sakkozom. Hétvégente túrabakancsban járom a Zemplént. A könyvtárszagú nőket kedvelem, de ők legtöbbször észre sem vesznek. Visszapattanok róluk, mint a ház előtti diófáról hajdan. Régebben én is vágytam családra: sebarna hajú, galambcsontú feleségre, s olyan autóra, amin megcsillan a fény. Most már csak az utazásokról álmodozom.

Évről évre egy új – még felfedezésre váró – úti célt tűzök ki magamnak. Készítettem egy hosszú listát a vágyott helyekről. Ezeket jól kidolgozott rendszer alapján versenyeztetem. Figyelembe veszem a különleges földrajzi szélességeket (például egy kontinens legmélyebb, vagy legmagasabb pontját), a szemet gyönyörködtető természeti jelenségeket, vagy az egyedi flórát és faunát. Adódnak persze egyéb szempontok is: rövid, vagy hosszú szótagszámú földrajzi név, alig használt nyelvjárás, emberek által ritkán látogatott terület. Január végére, hosszas mérlegelés után, véglegessé válik a döntésem. Idén Peru a nyertes. Ajmarul Piruw Llaqta, kecsuául Piruw Suyu, spanyolul Republica del Peru.

Elkezdődik a hosszadalmas kutatómunka. Olvasok, olvasok, és még többet olvasok. Éjjel-nappal tanulmányozom a helyszínt nem szűnő fáradtsággal.

Peruról címszavakban csak ennyit mondanék: Dél-Amerikában fekszik, körbeöleli Ecuador, Kolumbia, Brazília, Bolívia, és a Csendes-óceán. Legmagasabb pontja a Huascarán (6768 m). A legtöbb embernek eszébe jut az országról a sivatag, az amazonasi őserdők, Machu Picchu, vagy az inka birodalom, melyet a 15. században fedeztek fel a konkvisztádorok. Mikor Szulejmán hazánkat ostromolta 1543-ban, a spanyolok Peruban ölték halomra a kecsuákat. A hazáért kioltott vér öntözte mindkét ország földjét.

De ez csak Peru hámrétege. A kutatás hónapjaiban arra törekszem, hogy egészen közelről megismerjem. Érezni akarom Peru reggeli leheletét. Amikor oldalra fordul, a szája félig nyitva, elengedi magát, nem látják a turisták, s szemét lecsukva egy szebb Peruról álmodik.

A kutatás második fázisában – hogy valóban eljussak a legmélyebb rétegig – egy helyi idegenvezetőt keresek. A közösségi oldalakon néhány ismerős révén könnyen eljutok a Lima külvárosában élő Jocóhoz. Szívesen mesél a dél-amerikai fociról, a városi szokásokról, és a teltkarcsú, sötét bőrű, kis növésű nőkről. Úgy tűnik, büszkeséggel tölti el, hogy segítségemre lehet. Szívom magamba hétről hétre, amit tanulni érdemes erről az ezerszínű országról. Esténként dél-amerikai filmeket nézek, spanyolul tanulok, s a házi sakkmérkőzéseimet is spanyol nyitással kezdem.

Júniusban bevásárlók az utazáshoz. Csak szerényen, a lehetőségeimhez mérten. Anyám harmincéves bőröndjébe bekerül – a gondosan behajtogatott pólók és nadrágok közé – apám horgászkalapja. Lehozom a padlásról a túrabakancsot, és gondosan megtisztítom. Beszerzem a megfelelő illóolajokat, és az élményhez nélkülözhetetlen kellékeket. Minden percet gondosan megtervezek.

Elérkezik az utazás napja: július 28. A dátum nem véletlen: ekkor deklarálták Peru függetlenségét.

Előző este nehezen tudok elaludni, sokáig hánykolódom az ágyban. Álmomban totemoszlopok között, inka ösvényeken futok, meztelen felsőtesttel. Később harcos férfiak vicsorognak rám, érthetetlen törzsi nyelven rivallnak, mintha engem akarnának feláldozni.

Az őserdei hangzású csengőhangom ébreszt. Hajnal van: indulnom kell. Még kissé bódultan, álomittasan mozgatom tagjaim, mindenem a helyén van – állapítom meg. A környék csendes, kutyaugatást nem hallok. Kinézek az oly ismerős Báthory utcára. Otthagyt a névjegyét a köveken a hirtelen lezúduló éjszakai vihar. Limában nincs csapadék, de rendkívül páradús a levegő – jegyzem meg magamnak. Jocó azt mesélte, hogy a házak nincsenek szigetelve.

Anyám is felkel velem ebben a korai órában, szemében ott gubbaszt a meg nem értés szikrája. Egy kis asztalnál ülünk, közel egymáshoz a feketét kortyolva, mégis úgy érzem, gigantikus a távolság köztünk. Talán éppen Peru hosszúságú. Nem szólunk egymáshoz.

Miután végeztem, felpattanok a konyhaszékről, becsukom magam mögött az ajtót. Lehúzom a redőnyt, elindítom a számítógépet, kényelembe helyezem magam, és kezdődhet a játék. Képzeletben felülök a KLM Légitársaság Limába induló járatára, lejátszom a repülőhangeffektet, meghallgatom a kapitány köszöntését, a személyzet utasításait. Felszálláskor – a hatás kedvéért – rágógumit majszolok. A tizenkét órás menetidőt önkényesen lerövidítem, így már kora délelőtt Limában landol a gép.

Alkudozok egy sort a Limalimo taxi sofőrjével, aki a végén akarja eldönteni a viteldíjat, én pedig ragaszkodom hozzá, hogy az elején állapotjunk meg. Jóval többet ajánl, mint amennyi elvárható. Elköszönök tőle azzal, hogy inkább megvárom a következőt. Pedro persze rögtön előzékenységbe vált: mesél a családjáról, a rokonokról – mindenkit ő tart el –, kell az a pénz. – Én ráérek – vetem oda nyeglén magamnak. Végül pontosan annyiért visz el, amennyiért akartam.

Az olcsó szálláson elszopogatom az ágyamhoz odakészített perui kakaóbabos cukorkát. Elindítom a párasítót, meggyújtom a mécsest. Bors, szegfű, szantálfa és narancsillat keveredik a szoba páradús levegőjével. Pihenek egy keveset, leheveredek, és készülök a találkozásra az óceánnal.

A terv szerint délután begyalogolok a Csendes-óceánba a mirafloresi tengerparton. Kellemesen őszi az idő most Limában, nem alkalmas a hosszas fürdőzésre. Leterítem a pálmafás strandtörülközőt, a durva posztójú plédet, s belebújok a Peruban közkedvelt vietnami papucsba. Avokádót, mangót, kókuszt veszek magamhoz a kis hűtőből. A viharcsörgő és a párasító megteremti a kellő hangulatot. A monitoron óceánparti képsorok futnak. Köveket veszek kezembe, s tritonkürtöt, ami belül aranyló, kívülről hasonlatos a barna-fehér gránithoz.

Hallgatom a morajlást, s csukott szemmel elképzelem, ahogy a sós víz fehér csipkéket rajzol a homokba. Mögöttem az Andok (tapétaképe), előttem a végtelenbe nyúló víz. Felmarkolom a pillanatot, és zsebre teszem.

Másnap a Titicaca-tavon motorcsónakkal utazom az Uros-szigetre. Az itteni indiánok nádból készítettek maguknak lakhelyet, amit könnyen továbbbúztattak a tavon, ha ellenség támadt rájuk. Mozgó otthon – érdekes lehet. Kalandozó őseink jutnak eszembe, akik szedték a sátorfájukat, és továbbmeneteltek, ha úgy látták jónak. Mezítláb lépek a nádra, amit előre odakészítettem a szoba közepére. Szúrja itt-ott a lábam. Körülöttem nem csirkék kapirgálnak a nádasban, hanem tengerimalacok. Az ajmara indiánok előszeretettel fogyasztják ezeket a kis állatokat.

Csütörtökön eljutok Peru szívéhez, a Machu Picchuhoz. Kezembe veszem a mórágyi gránittömböt, ami ott pihent már régóta a szekrényem lapján. Nem poros, időnként megsimogatom, ahogy mások a könyveket vagy naplókat szokták. Képzletben megmászom a magaslatokhoz vezető, égbenyúló kőlépcsőket, majd kőfolyosókon haladok, és keresek egy tökéletes helyet, ahol leülve, hátam az ezeréves köveknek vetem. Be vagyok szorítva közójük, mégsem érzem fogságban magam. Elöttem, mögöttem nagy tömbök, alattam a poros föld, felettem a véget nem érő égbolt, körülöttem az inkák hagyatéka. A nap néha átszökik a lukakon, s egy-egy ponton eltalál. Leülhetne mellém valaki – jön a tétova gondolat –, aki ugyanúgy hallani szeretné a kövek beszédét. Elolvasom, amit Prus mondott az államról A fáraó című könyvében: „Az állam... nagyobb, mint a Kheopsz piramisa, ősi, mint a szfinx, maradandóbb, mint a gránit... ebben a mérhetetlen, bár láthatatlan épületben az egyes emberek csak olyanok, mint a szikla repedésében mászkáló hangyák, még maga a fáraó is csak afféle vándor építőmester, aki alig rakott be egy követ a falba, máris megy tovább. A falak pedig nőtön-nőnek nemzedékről nemzedékre, az építés munkája meg tart, egyre tovább tart.” Te hol tartasz, most Dél-Amerika, és hol tart ebben az építkezésben a hazánk?

Kimerít a hosszú gondolatkirándulás, pihenésre vágyok a szállásomon. Estefelé elkészítem a pisco sourt, ami Peru legendás szőlőnedű koktéjlja. Olyan a színe, mint a napsugár könnye. Tetején kényelmesen nyúlik el a tojáshab, akár az óceán hullámai. Minden kortyot hosszan ízlelek. Elképzelem, ahogy Jocó vállon vereget és közben sokadjára idézi fel a Peru–Brazília meccs felejthetetlen pillanatait. Idén csodaszámba ment – mesélte nekem –, hogy a peruiak negyvennégy év kihagyás után újra nyerni tudtak a Copa American. Hozat még egy korsó Cristalt, és jókedvűen koccintunk. Közben megérkezik az előre megrendelt chevice: a citromos lében pácolt hal édesburgonyával és salátával. Desszertnek picaronest eszek, ami édesburgonyás-tökös fánk. Az előre megrendelt ételeket anyám hozza be nekem egy inka díszítésű cserépedényben.

Arequipa, a fehér város, beírja magát a szívembe: nyüzsgő főtér, égetettfánk-szagú árusok, azúr vizű szökőkutak. Egy fedora kalapot viselő nő lép ki egy fagyaltszínű házból. Fejdíszét leveri a pálmafa ága, s ahogy lehajol a kalapjáért, rám mosolyog. Mögöttünk az Andok csúcsa mered, teteje olyan hatást kelt, mintha valaki vastagon megszórta volna porcukorral. Kedvem lenne megnyalni.

Öt napig tart az egész. Szombaton elhagyom a szállást, felülök a repülőre és hazatérek. Felhúzom a redőnyöket, kipakolok a bőröndből, a gránitkövet visszateszem a helyére, megiszok egy jó erős feketét. Elmesélném anyámnak, de tekintetéből nem tűnt el az a különös ködszerű homály, amely csak a sorozatokat képes befogadni. Néhány napig még perui zenét hallgatok. Amíg el nem fogy a pisco, kortyolgatok belőle: megkínálom anyámat is. Egy nap kiürül az üveg.

Jövőre talán Izland lesz az úti cél.